MIJLOACE INTERZISE DE PURTARE A RĂZBOIULUI

Călin DRUGALIOV

The issue of armed conflict and peace is the fundamental issue of contemporary international relations affected by dozens of international and non-international armed conflicts all over the world that suppose the use of prohibited methods and means of warfare. Current armed conflicts represent serious threat to the safety, security and peace of the world and this is why there is an imperious need to study and reflect on these topics. The main purpose of this thesis is to develop a complex investigation of the forbidden means of armed conflict, as well as the common principles and rules of international humanitarian law applicable to armed conflicts, the delimitation and classification of these means, the main international regulations containing express rules prohibiting specific means of warfare. Also the thesis contains an historical review of the main rules and provisions concerning prohibition of the forbidden means.

Dreptul internaţional umanitar (DIU) a cunoscut o evoluţie complexă ce a oferit umanităţii o ramură de drept care să reducă la minim consecinţele distrugătoare ale conflictelor armate, concluzie general valabilă care conţine chintesenţa eforturilor concentrate a principiilor de drept umanitar contemporan. Epoca antică, deşi e o perioadă în care abia au început să fie identificate şi conturate unele reguli cutumiare de DIU, putem observa unele intenţii progresive precum cele ale chinezilor prin care au încercat să ilegalizeze războaiele nejustificate. Pe de altă parte, unele reguli precum cele ale lui Manu, impresionează prin apropierea de regulile din actualitate, care vin să protejeze victimele, prizonierii, răniţii şi combatanţii. Filozofia grecilor şi jurisprudenţa romanilor au constituit bazele unui sistem juridic ce ulterior a stat la baza apariţiei dreptului internaţional din care ulterior se desprinde şi dreptul internaţional umanitar [2, p.134]. De asemenea, trebuie de menţionat faptul că dreptul roman pe care l-a moştenit Europa a fost puternic influenţat de biserică, fapt care a influenţat dreptul umanitar, iar ordinele cavalereşti au introdus noţiunile de *onoare, loialitate* şi *sacrificiu* – valori esenţiale pentru această ramură de drept.

Conceptul iluminismului a fost o doctrină care a pus accentul pe importanţa omului, probabil din această cauză a şi izbucnit revoluţia franceză care a stat la baza apariţiei drepturilor omului, în sensul modern pe care îl cunoaştem astăzi. Instituţia drepturilor omului are o importanţă majoră în dreptul internaţional umanitar, dat fiind faptul că aceste ramuri ale dreptului sunt interdependente.

Toate aceste evenimente istorice au dus la unele progrese majore, cum ar fi edificarea Codului Lieber care dicta conduita soldaţilor în timpul războiului, acesta a devenit sursă de inspiraţie pentru alte manuale prin care s-a încercat crearea unor reguli care ar reglementa modul de purtare a războiului. Un alt eveniment de o importanţă majoră este fondarea Comitetului Internaţional al Crucii Roşii din 1863, care a luptat contra pericolelor şi ameninţările războiului fără a prejudicia interesele statelor. În sec. XIX atestăm o voinţă politică extraordinară din partea comunităţii internaţionale, astfel în cadrul mai multor conferinţe internaţionale au fost adoptate convenţii şi declaraţii ce au ilegalizat unele arme periculoase, cum ar fi gazele asfixiante, gloanţele care

se dilată şi explodează [5]. O concluzie intrinsecă este şi faptul că conferinţele de pace de la Haga au stat la baza codificării normelor privind legile şi obiceiurile războiului, iar cele de la Geneva au dat naştere primelor convenţii care au oferit protecţie victimelor şi prizonierilor de război.

Efectele dezastruoase ale celor două războaie mondiale au impulsionat şi mai mult comunitatea internaţională de a depune mai mult efort colectiv pentru a ameliora starea combatanţilor şi a civililor în cadrul războiului şi s-a încercat şi ilegalizarea acestui fenomen. Comitetul Internaţional al Crucii Roşii şi Organizaţia Naţiunilor Unite au adus cea mai mare contribuţie în respectarea drepturilor omului în cadrul conflictelor armate, iar în unele cazuri chiar au instituit mecanisme şi instituţii noi menite să asigure protecţia civililor şi a patrimoniului în timpul conflictelor armate.

Este imperativ de a menţiona că principiile fundamentale care guvernează dreptul părţilor de a recurge la mijloace de purtare a conflictelor armate reies din trei criterii principale: limitarea părţilor la conflict armat de a recurge la orice mijloc şi metodă de luptă, stabilirea unei distincţii între obiectivele militare şi cele civile şi limitarea suferinţelor pe care le pot resimţi combatanţii şi civilii în cadrul conflictului armat [4, p. 293]. Conceptul războiului a fost extins în maniera în care acum oferă o sferă mai largă de reglementări, ceea ce oferă şi o protecţie mai amplă pentru civili, răniţi şi bolnavi [1, art. 2].

Putem stabili existenţa unui consens în ceea ce priveşte armele chimice, nucleare şi biologice ca fiind arme de distrugere în masă, iar utilizarea acestora nu este justificată de necesităţile militare, dat fiind faptul că acestea produc un rău superflu şi sunt nediscriminate, efectul lor nu poate fi controlat în timp şi spaţiu [6, cap. 24].

Convenţia din 11 aprilie 1972 cu privire la interzicerea perfecţionării, producerii şi stocării armelor biologice şi la distrugerea acestora este primul instrument internaţional care elimină o categorie întreagă de arme din arsenalul statelor. Această convenţie e de o importanţă majoră prin prisma faptului că pune capăt activităţile ştiinţifice ce pot duce la elaborarea unor asemenea arme.

Totuşi practica demonstrează că majoritatea statelor nu recurg la aplicarea armelor biologice atât în conflictele cu caracter internaţional, cât şi în cele noninternaţionale, în conformitate cu convenţiile şi protocoalele semnate.

Deşi nu există o normă cutumiară sau convenţională care ar interzice universal ameninţarea sau folosirea armelor nucleare, sunt unele interdicţii parţiale [7, paragr.105]. Rezoluţiile ONU ne reamintesc că folosirea armelor de distrugere în masă ce cauzează suferinţe inutile omeneşti a fost interzisă ca fiind contrară legilor umanităţii şi principiilor dreptului internaţional. Totuşi nu putem concluziona definitiv dacă ar fi ameninţarea sau utilizarea armelor nucleare legală sau ilegală într-o circumstanţă extremă de autoapărare, în care ar fi în joc chiar supravieţuirea unui stat [6, cap. 20].

Cu referire la armele convenţionale reglementările sunt mai puţin rigide, astfel încât folosirea lor este restricţionată în majoritatea cazurilor la folosirea acestora doar împotriva obiectelor militare, fără a prejudicia civilii sau obiectele civile [3, cap. IV]. Deşi majoritatea statelor recunosc că aceste mijloace nu pot fi utilizate în conflicte armate internaţionale şi noninternaţionale, totuşi sunt cazuri de folosire a acestora cu scopul de a menţine ordinea publică.

Evident, atunci când formulăm anumite concluzii privind mijloacele de purtare a conflictului armat ele reies din nişte realităţi existente în momentul actual la nivel global şi asistăm la devieri de la normele existente în cazul unor state aflate în stare de conflict internaţional. Această stare de lucruri trebuie analizată şi din perspectiva existenţei mecanismelor şi a instituţiilor internaţionale create să asigure monitorizarea aplicării armelor interzise, mecanisme care au competenţe de a aplica un spectru de sancţiuni statelor care nu se conformează cerinţelor Dreptului internaţional umanitar, fapt ce ne permite speranţa că repetarea unor conflicte militare de proporţii similare celui de-al Doilea Război Mondial ar trebui să fie redusă, dat fiind faptul că comunitatea internaţională resimte în prezent o nevoie imperativă de protecţie umanitară şi acest lucru e posibil doar în cadrul oferit de DIU şi cel al drepturilor omului.

Referinţe:

1. Carta Oragizaţiei Naţiunilor Unite, art. 2.
2. THURER, Daniel. *International Humanitarian Law*. Oxford University Press, 2014, p.134.
3. GLAZIER, David et al. *Failing Our Troops: A Critical Assessment of the Department of Defense Law of War: Manual*. Oxford University Press, 2017, cap. IV.

4. SOLIS, Gary D. *The Law of Armed Conflict*. Cambridge University Press, 2016, p. 293.
5. Istoricul Comitetului Internațional al Crucii Roșii https://www.icrc.org/en/who-we-are/history
6. HENCKAERTS, Jean-Marie, ș.a. *Dreptul internațional umanitar cutumiar*. Cambridge University Press, 2009, cap. 24.
7. Rapoartele Curții Internaționale de Justiție privind legalitatea amenințării sau folosirii armelor nucleare, par.105. https://www.icj-cij.org/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf